

Podpułkownik Juliusz Zygmunt Skorupka Padlewski (1884–1940) – los oficera od Sarajewa po Katyń

Słowa kluczowe: Juliusz Zygmunt Skorupka Padlewski, 9. Pułk Strzelców Wielkopolskich, 67. Pułk Piechoty, XXXIII Brygada Piechoty, Katyń

Siły zbrojne II Rzeczypospolitej powstałe na bazie różnych związków wojskowych odznaczały się dużą rotacją stanu osobowego oraz etatowego korpusu oficerskiego. W początkowym okresie formowania Wojska Polskiego (WP) weryfikacji poddano ok. 30 tys. oficerów, którą do roku 1921 przeszło ok. 18 tys., w tym 35,4% z armii austriackiej, 28,0% z rosyjskiej, 7,9% z niemieckiej, 9,3% z Błękitnej Armii gen. Józefa Hallera oraz 19,4% z rodzimych organizacji niepodległościowych, głównie z Legionów Polskich¹. Stan ten bezsprzecznie wpływał na wiele aspektów funkcjonowania nowo powstałej armii, tak więc jednym z podstawowych zadań dowództwa było ujednoczenie organizacji oraz strategii wojska. Niewątpliwie różnorodność organizacyjna oraz taktyczna, wyniesiona z byłych armii zaborczych, dawała możliwość uzyskania przez korpus oficerski bogatego doświadczenia wojskowego. Przykładem oficera, któremu przyszło pełnić służbę w różnych związkach oraz formacjach był ppłk Juliusz Zygmunt Skorupka Padlewski². Jako zasłużony oficer sztabowy sprawdził się zarówno w służbie liniowej, szkolnictwie wojskowym, jak i w administracji wojskowej, ostatecznie znajdując żołnierską śmierć w katyńskim lesie.

Zgodnie z zapisem w księdze metrykalnej parafii brzeżańskiej obrzędu łacińskiego z 1884 r., późniejszy podpułkownik Wojska Polskiego Juliusz Zygmunt Skorupka Padlewski urodził się 2 marca 1884 r. w Brzeżanach, jako syn „Pana szlachcica de Skorupki Padlewskiego (herbu Ślepowron) kapitana w 55 legionie hrabiego generała Gondrecourt, syna Apolinarego i Karoliny Witwickiej oraz Izabelli córki Albina Czerwińskiego (herbu Lubicz) i Doroty Leonilli Czernickiej (herbu Mogiła)”³. Ojcem a zarazem wspomnianym wyżej kapitanem był późniejszy pułkownik armii austriackiej Juliusz Ludwik Ferdynand Skorupka Padlewski (ur. 1844 r.). Bohater artykułu miał jeszcze dwóch starszych braci Grzegorza (ur. 1875 r.) i Mieczysława

1 F. Kusiak, *Życie codzienne oficerów Drugiej Rzeczypospolitej*, Warszawa 1992, s. 8.

2 Spotykany jest niewłaściwy zapis nazwiska. Zgodnie z dokumentami źródłowymi (aktami urodzeń i certyfikatami szlachectwa), będącymi w posiadaniu Piotra Juliusza Wiśniewskiego, wnuka Mieczysława Apolinarego Skorupki Padlewskiego, brata Juliusza Zygmunta, jedyną, właściwą formą jest zapis Skorupka Padlewski.

3 Archiwum Główne Akt Dawnych, Księgi metrykalne wyznania rzymskokatolickiego, parafia w Brzeżanach nr 123, karta nr 137.

Apolinarego (1878–1934) oraz przyrodnią siostrę Karolinę Józefę Marię (ur. 1893 r.). Naukę w gimnazjum w Brzeżanach rozpoczął 3 września 1895 r., w tym okresie do gimnazjum tego uczęszczał również m.in. przyszły marszałek Polski Edward Śmigły-Rydz⁴. Po ukończeniu czterech klas wspomnianego gimnazjum, podjął Skorupka Padlewski w latach 1900–1904 naukę w Szkole Kadetów we Lwowie (*Kadettenschule*). Z dniem 18 sierpnia 1904 r. wstąpił do służby w armii Austro-Węgier. Wówczas został przydzielony do 1. Bośniacko-Hercegowińskiego Pułku Piechoty (1. BHPP) w stopniu podchorążego (według rocznika jako kadet, zastępca oficera – *Kadett, Offiziersstellvertreter*)⁵, jako oficer kompanii. Dowództwo 1. BHPP wraz z 1. oraz 2. batalionem stacjonowało w Wiedniu, natomiast 3. batalion został detaszowany do Sarajewa w Bośni. Podczas służby w Wiedniu należał Skorupka Padlewski do Klubu Polskiego. Z dniem 23 kwietnia 1907 r.⁶ awansowano go do rangi podporucznika (*Unterleutnant*) z 16. lokatą⁷, ze starszeństwem z dnia 1 maja 1907 r.⁸, nadal służył w swoim macierzystym 1. BHPP (dekret cesarski nr 3500)⁹. Dnia 1 maja 1909 r. został dowódcą oddziału straży granicznej (*Grenzschutz*) nad rzeką Driną (Bośnia i Hercegowina). W okresie od 1 grudnia 1910 do 10 lutego 1911 r. przebywał na urlopie. Po powrocie trafił do komendy uzupełnień w Sarajewie (*Ergänzungs-Bezirks-Commando*) na stanowisko I referenta. W Sarajewie należał do Ogniska Polskiego, które poszukiwało kontaktów z Serbami, dążącymi do niepodległości Bośni i Hercegowiny. Z dniem 5 maja 1912 r. powrócił do 1. BHPP (jako oficer kompanijny) i 29 października 1912 r. został awansowany na porucznika (*Oberleutnant*)¹⁰ z 26. lokatą¹¹, ze starszeństwem z dnia 1 listopada 1912 r. (dekret cesarski 10514)¹². Od 1 stycznia 1913 do 1 sierpnia 1913 r. oraz od 1 stycznia 1914 do 26 lipca 1914 r.

4 *Sprawozdanie Dyrekcji C.K. Gimnazjum w Brzeżanach za rok szkolny 1896*, Brzeżany 1896, s. 86, 89.

5 „Prager Tagblatt” 19 VIII 1904, Nr. 228, s. 7; *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegs-Marine für 1905*, Wien 1904, s. 648; *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegs-Marine für 1906*, Wien 1905, s. 656; *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegs-Marine für 1907*, Wien 1906, s. 664.

6 „Deutsche Volksblatt” 28 IV 1907, Nr. 6579, s. 17.

7 Wojskowe Biuro Historyczne (dalej: WBH), Centralne Archiwum Wojskowe (dalej: CAW), Kolekcja Akt Personalnych i Odznaczeniowych (dalej: KAPiO), sygn. Ap 1816.

8 *Schematismus für das Kaiserliche...*, Wien 1906, s. 323.

9 *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegs-Marine für 1908*, Wien 1907, s. 672; *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegs-Marine für 1909*, Wien 1909, s. 336, 690; *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegs-Marine für 1910*, Wien 1909, s. 337, 696; *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegs-Marine für 1911*, Wien 1910, s. 338, 702; *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegs-Marine für 1912*, Wien 1911, s. 340, 706.

10 „Neue Freie Presse” 31 X 1912, s. 23; „Grazer Volksblatt” 31 X 1912, Nr. 450, s. 4.

11 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816.

12 *Ibidem*; *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegs-Marine für 1913*, Wien 1912, s. 361, 747; *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegs-Marine für 1914*, Wien 1914, s. 255, 620.

odbył kurs w szkole strzelniczej karabinów maszynowych w Brucku nad Litawą (Bruck an der Leitha) w Austrii. W późniejszym czasie uczestniczył w kolejnych szkoleniach z karabinów maszynowych w armii niemieckiej, m.in. w Rembertowie¹³. Z dniem 27 lipca 1914 r. został adiutantem 1 batalionu 1. BHPP, wówczas to raniony na polu bitwy (kontuzja nogi)¹⁴. W okresie od 1 listopada 1914 do 1 maja 1915 r. był dowódcą oddziału karabinów maszynowych w szkole oficerskiej, a następnie objął dowództwo kompanii 1. BHPP¹⁵. Z dniem 25 czerwca 1915 r. został nominowany do rangi kapitana (*Hauptmann*), ze starszeństwem z dnia 1 lipca 1915 r.¹⁶. Od 10 sierpnia do 1 października 1915 r. przebywał w szpitalu na rekonwalescencji, po przeprowadzonej operacji, po czym był dowódcą szkoły jazdy dla wywiadowców (od 1 października do 1 grudnia 1915 r.), a następnie od 1 grudnia 1915 do stycznia 1917 r. został dowódcą oddziału karabinów maszynowych przy 19. Dywizji Piechoty (DP)¹⁷. W okresie służby w armii austriackiej odznaczono go m.in. dwukrotnie Krzyżem Zasługi Wojennej (*Militärverdienstkreuz*) III klasy z dekoracją wojenną¹⁸, w tym jednym z mieczami¹⁹, brązowym oraz srebrnym Medalem Zasługi Wojennej *Signum Laudis* na wstędze Krzyża Zasługi Wojennej (*Militärverdienstmedaille am Bande des Militärverdienstkreuzes*)²⁰, Krzyżem Wojskowym Karola (*Karl-Truppenkreuz*)²¹, Krzyżem Jubileuszowym Wojskowym (*Militär-Jubiläumskreuz*), Medalem Pamiątkowym Bośniacko-Hercegowińskim (*Bosnisch-hercegovinische Erinnerungsmedaille*), Krzyżem Pamiątkowym Mobilizacji 1912–1913 (*Erinnerungskreuz*)²², Medalem Czerwonego Krzyża II klasy z dekoracją wojenną za uratowanie rannego w bitwie (*Ehrenzeichen für Verdienste um das Rote Kreuz*)²³ oraz pruskim Krzyżem Żelaznym II klasy (*Eisernes Kreuz*)²⁴. Ponadto otrzymał pochwałę dowództwa IV Korpusu za wzorowe i umiejętne prowadzenie szkoły karabinów maszynowych dla oficerów i podoficerów ogłoszone w rozporządzeniu z 27 marca 1916 r.²⁵.

13 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816.

14 *Verlustliste* Nr. XXVI, 10 X 1914, Wien 1914, s. 5; „Salzburger Volksblatt” 20 X 1914, Nr. 237, s. 5; *Alphabetisches Verzeichnis Nr. V der in den Verlustlisten Nr. 26 bis 30 angeführten Namen*, 9 XI 1914, Wien 1914, s. 3.

15 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816.

16 „Czas” 10 VII 1915, nr 360, s. 3; „Reichpost” 9 VII 1915, Nr. 319, s. 9; „Grazer Volksblatt” 16 VII 1915, Nr. 483, s. 3.

17 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816.

18 „Pester Lloyd Abendblatt” 3 II 1917, Nr. 34, s. 3.

19 *Ranglisten des Kaiserlichen und Königlichen Heeres 1918*, Wien 1918, s. 878.

20 *Ranglisten des Kaiserlichen und Königlichen Heeres 1917*, Wien 1917, s. 689.

21 *Ranglisten des Kaiserlichen und Königlichen Heeres 1918...*, s. 878.

22 *Ranglisten des Kaiserlichen und Königlichen Heeres 1916*, Wien 1916, s. 519.

23 *Helden des Roten Kreuz. Aus den Akten des k. u. k. General-Inspektorates der freiwilligen Sanitätspflege*, Wien 1915, s. 69.

24 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816.

25 „Feldblatt” 27 III 1916, Nr. 513, s. 4; WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816.

Podpułkownik Juliusz Zygmunt Skorupka Padlewski (adnotacja poświęcona bratu Mieczysławowi)
 Źródło: Zbiory Piotra Juliusza Wiśniewskiego, wnuka Mieczysława Apolinarego brata ppłk. J.Z. Padlewskiego

Kapitan J. Padlewski 7 stycznia 1917 r. został oddelegowany do inspekcji wyszkolenia Polskiej Siły Zbrojnej (tzw. *Polnische Wehrmacht*) jako doradca inspektor w 5. Pułku Piechoty Legionów²⁶. Legiony Polskie po rokowaniach niemiecko-austriackich w Pszczynie z dniem 10 kwietnia 1917 r. cesarz Karol I przekazał pod zwierzchność generała-gubernatora gen. Hansa von Beselera²⁷. Od 1 lutego 1918 r. kpt. J. Padlewski został przeniesiony do szkoły ciężkich karabinów maszynowych w Toruniu, a od 15 maja 1918 r. pełnił funkcję inspektora w szkole podchorążych w Ostrowie Łomżyńskim (obecnie Ostrów Mazowiecka, szkoła została założona 1 września 1917 r.)²⁸²⁹, której komendantem był kpt. Marian Kukiel. Wśród ówczesnych wykładowców tej placówki wymienić można jeszcze m.in. kpt. Stefana

26 Z. Kościański, *Skorupka-Padlewski Juliusz Zygmunt (1884–1940)*. W: *Powstańcy wielkopolscy. Biogramy uczestników powstania wielkopolskiego 1918/1919*, t. 4, red. B. Polak, Poznań 2008, s. 151.

27 *U źródła Sztabu Generalnego Wojska Polskiego 1918–1921*, red. K. Sikora, A. Wesołowski, Warszawa 2008, s. 12.

28 H. Mościcki, W. Dzwonkowski, T. Bałaban, *Dziesięciolecie odrodzenia Polskiej Siły Zbrojnej: 1918–1928*, Warszawa 1928, s. 482.

29 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816.

Roweckiego, por. Mariana Porwita³⁰ czy por. Aleksandra Myszkowskiego³¹. Kapitanowi J. Padlewskiemu powierzono prowadzenie zajęć z karabinu maszynowego³². Wiosną 1918 r. przebywał na froncie zachodnim (belgijsko-francusko-niemieckim), by uzyskać doświadczenia niezbędne dla wykładowców szkoły podchorążych (najprawdopodobniej była to sześciotygodniowa praktyka przy niemieckim Sztabie Generalnym)³³. Trudności organizacyjne oraz rozwój szkoły (w 1917 r. wykładało 4 oficerów, podczas gdy w 1918 r. już 26 oficerów) były bezpośrednią przyczyną do wydania podręczników wojskowych. W roku 1918 ukazało się 11 skryptów, wśród których znalazło się liczące 42 strony opracowanie autorstwa kpt. J. Padlewskiego pt. *Karabin maszynowy 08*³⁴. Wówczas, tj. 16 października 1918 r., w Ostrowie Łomżyńskim doszło do przeprowadzenia przez księcia Zdzisława Lubomirskiego (członek Rady Regencyjnej) oraz księcia Franciszka Radziwiłła (dyrektor Komisji Wojskowej) inspekcji polskich oddziałów, fakt ten stanowił widoczny znak przejścia Polskiej Siły Zbrojnej pod polskie dowództwo. Napływ ochotników sprawiał, że 3 listopada ich stan wynosił przeszło 9 tys. osób³⁵. Najprawdopodobniej zdarzenie to miało wpływ na dalsze losy kapitana J. Padlewskiego, który w początkowym okresie formowania Wojska Polskiego, tj. zgodnie z kartą ewidencyjną, już 30 października 1918 r.³⁶ zgłosił się jako ochotnik do służby w WP w Warszawie³⁷ (aczkolwiek w karcie jako datę wstąpienia wskazał dzień 12 kwietnia 1919 r.). Dekretem z 6 października 1919 r. jako oficer Wojsk Wielkopolskich z tymczasowym zatwierdzeniem nadanych przez Naczelną Radę Ludową w Poznaniu stopni (jako warunkowych), aż do ułożenia przez Komisję Weryfikacyjną ogólnej listy starszeństwa, został przyjęty do WP z byłej armii austro-węgierskiej w randze podpułkownika (co zostało później zweryfikowane do stopnia majora tytularnego podpułkownika)³⁸. Podczas weryfikacji komisja uznała J. Padlewskiemu okres 20 lat, 6 miesięcy oraz 13 dni służby wojskowej przed dniem 1 listopada 1918 r., w czasie której m.in. poznał Górną i Dolną Austrię, Morawy, Rosję, Hercegowinę, Dalmację, środkowe i północne Węgry oraz Belgię, a także nabył umiejętności posługiwania się językami serbskim, chorwackim oraz słoweńskim³⁹.

30 Marian Porwit (1895–1988) płk dypl. piechoty WP, jeńiec oflagów w Osterode am Harz, Königstein, Murnau, Lübeck oraz Dössel.

31 Aleksander Myszkowski (1892–1956) płk dypl. piechoty WP, jeńiec Oflagu VII A Murnau.

32 *Księga pamiątkowa 1830–29.XI-1930. Szkice z dziejów szkół piechoty polskiej*, Ostrów–Komorowo 1930, s. 307, 393.

33 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Odrzuc. 2.03.1936 oraz sygn. Ap 1816.

34 *Księga pamiątkowa 1830–29.XI-1930...*, s. 307.

35 Z. Grabowski, *Polska Siła Zbrojna (1917–1919)*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” 2014, nr 1, s. 35–66, 60–61.

36 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816.

37 *Wykaz oficerów, którzy nadesłali swe karty kwalifikacyjne, do Wydziału prac przygotowawczych, dla Komisji Weryfikacyjnej przy Departamencie Personalnym Ministerstwa Spraw Wojskowych*, Warszawa 1920, s. 86.

38 „Dziennik Rozkazów Wojskowych” 1919, nr 94, s. 2403.

39 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816.

III 2.044.649

Wydane na prawach rękopisu.
Wszelkie prawa i błędy zastrzega się

VI.

Kpt. Padlewski.

KARABIN MASZYNOWY.

08.

Wydane staraniem Komisji Wojskowej.
Warszawa 1918.

Drukarnia i Litografia „SATURN” Marszałkowska 91.

Strona tytułowa skryptu
Karabin maszynowy
08. autorstwa
Juliusza Zygmunta
Skorupki Padlewskiego
Źródło: Biblioteka
Narodowa w Warszawie

Na polecenie płk. Karola Blocka 11 listopada 1918 r. J. Padlewski objął pocztę oraz centralę telefoniczną w Ostrowie Łomżyńskim i uruchomił infrastrukturę telefoniczną, która została zniszczona przez wycofujące się jednostki Armii Cesarstwa Niemieckiego. Zlecone zadanie przeprowadził wzorowo, naprawa dokonana w ciężkich warunkach, z uwagi na brak schematu linii telefonicznej (przeszło 100 numerów) trwała zaledwie 10 dni. Następnie zgodnie z rozkazem gen. ppor. Tadeusza Wiktora 6 grudnia 1918 r. został odesłany do Wiednia. Po czym 1 kwietnia 1919 r. na podstawie powołania przez gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego trafił do Poznania, w celu sformowania 9. Pułku Strzelców Wielkopolskich (9. PSW), którego dowodzenie objął z dniem 12 kwietnia 1919 r.⁴⁰. Jak sam wspominał we wniosku z 1932 r. o odznaczenie, skierowanym do Komisji Krzyża i Medalu Niepodległości, na sformowanie 9. PSW potrzebował miesiąc, a następnie obsadził nim północny front nad Notecią od Ujścia do Inowrocławia. Ponadto podkreślał:

40 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816.

W okresie tym przypadają ustawiczne starcia z Niemcami i tak pod Lipą, gdzie Niemcy chcieli nam ponownie odebrać nasze stanowiska, dalej walki na całym północnym froncie w szczególności Jaktorowo – Landwerowo. Straty pułku do 26.VI.1919 wynosiły 1 poległy, 3 zmarłych wskutek ran, 17 rannych. Straty pułku od 27.VII do 26.VIII.1919 wynosiły 3 poległych, w tych 1 oficer, 2 umarłych wskutek ran, 1 ranny, 2 do niewoli. Następnie został pułk przeniesiony na południowy front, w którym to czasie do 12.XII.1919 r. straty pułku wynoszą 2 rannych, 1 do niewoli. 10. stycznia 1920 r. odbieram od Niemców Leszno (po jego przejściu ppłk Padlewski pełnił funkcję komendanta⁴¹, ofiarował lokalnemu Towarzystwu Gimnastycznemu Sokół sztandar)⁴² i Rawicz, obsadzając pułkiem nową linię demarkacyjną⁴³.

9. Pułk Strzelców Wielkopolskich został sformowany 27 kwietnia 1919 r., m.in. na bazie kompanii poznańskich, czarnkowskich, kcyńskiej, pakoskiej, wrzesińskiej oraz trzemeszeńskiej⁴⁴. W dniu 6 listopada 1919 r. nastąpiło w Krotoszynie poświęcenie sztandaru 9. PSW, podarowanego przez hrabinę Marię Skórzewską. W uroczystości poświęcenia sztandaru uczestniczyli m.in. dowódca Armii Wielkopolskiej gen. Józef Dowbor-Muśnicki, gen. ppor. Wincent Odyniec, gen. ppor. Adolf Kuczewski, gen. ppor. Kazimierz Grudzielski oraz płk Leon Billewicz⁴⁵. Generał J. Dowbor-Muśnicki wygłosił wówczas przemówienie, podkreślając znaczenie pułku oraz jego dowódcy ppłk. J. Padlewskiego:

Pamiętajcie, że prócz waleczności, prócz odwagi i męstwa, trzeba jeszcze ogromnie dużo, trzeba jeszcze wykonać cały szereg ważnych prac, bo po ich dopiero spełnieniu, podoła pułk swoim zadaniom, gdy stanie na polu walki.

Pamiętajcie, że wy, oficerowie, jesteście głową, rozumem i nerwami pułku. Pamiętajcie, że jeśli pułk będzie miał braki, jeśli on będzie się źle bił, jeśli on będzie kopją pruskich pułków, które deptały lud, deptały honor – to wasza będzie wina. Aby był dobrym pułkiem, trzeba go wychować, trzeba wykształcić w nim wszystkie najlepsze cechy, trzeba tchnąć w niego najwyższe zalety. Wy jesteście przedstawicielami rycerskości, którą przelać musicie w żołnierzy i wydobyć z nich wszystko, co człowiek ma w sobie najlepszego.

Nie patrzcie na swe stanowiska z materialnego punktu widzenia, ani rozkoszujcie się tą władzą, jaką piastujecie – chcecie widzieć tylko swoje obowiązki – a prawa nada wam Naród. A jeśli część tego Narodu, ludności, wśród której żyjecie, uchyli przed wami czoła, wtedy już ona nada wam prawa – miłość tego ludu będzie dla was najszczytniejszym prawem. Oto tu wzdłuż tych ścian macie napisy miejscowości, gdzie walczyliście chwalebnie, to są wasze czyny, których dokonaliście, mając na czele młodego i energicznego

41 „Kurjer Poznański” 20 I 1920, nr 15, s. 5.

42 „Kurjer Poznański” 19 II 1920, nr 40, s. 3.

43 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Odrzuc. 2.03.1936.

44 *Księga chwały piechoty*, [kom. red. B. Prugar-Ketling], Warszawa 1937–1939, s. 356.

45 Leon Billewicz (1870–1940) gen. bryg. WP, jeniec obozu NKWD w Starobielsku, zamordowany w Charkowie.

dowódcę. To, co dotąd zrobiliście – jest dobrym początkiem. Więc nadzieje mieć możemy wielkie, najlepsze.

Dlatego z pełną wiarą w was i waszego dowódcę wznoszę toast: Niech żyje pułk dziwiarty! Niech żyje podpułkownik Padlewski⁴⁶.

Poświęcenie sztandaru 9. Pułku Strzelców Wielkopolskich w Krotoszynie. W pierwszym rzędzie stoją od lewej: gen. Józef Dowbor-Muśnicki, gen. Wincenty Odyniec oraz ppłk Juliusz Zygmunt Skorupka Padlewski
Źródło: Instytut Pamięci Narodowej⁴⁷

W Krotoszynie nastąpiło również zaprzysiężenie dowodzonego przez ppłk. Padlewskiego 9. PSW, które przebiegało następująco:

3. grudnia odbyła się u nas wzniosła uroczystość zaprzysiężenia 9. Pułku Strzelców Wielkopolskich. O godz. 9 i pół wymaszerowała szkoła podoficerska do pomieszczenia ppułk. Padlewskiego po sztandar. Przybywszy z nim do koszar Kościuszki, gdzie się przysięga odbywała, zastaliśmy już tutaj drugi baon, ustawiony w czworobok. Najpierw nasz ks. kapelan Cichowski objaśnił wszystkim o znaczeniu przysięgi. Zaczęła się właściwa uroczystość. Przysięgę wpierw złożył ppułk. Padlewski, kładąc rękę na sztandarze. Bierze potem sztandar z rąk chorążego i od niego jako też dwóch oficerów, przy sztandarze komenderowanych, odbiera przysięgę. Następnie przysięga cały baon, wznosząc prawą rękę i powtarzając słowa przysięgi za księdzem kapelanem. Mówi

46 „Ku Chwale Ojczyzny” 12 XI 1919, nr 31, s. 360–363.

47 Instytut Pamięci Narodowej – Powstanie Wielkopolskie 1918–1919, <https://pw.ipn.gov.pl/pwi/historia/oddzialy-powstancze/8611,Piechota-Wojsk-Wielkopolskich.html> [dostęp: 14 VII 2019 r.].

potem krótko ppułk. Padlewski. Tak przysięgał trzeci i pierwszy baon, sztab. szkoła podoficerska, komp. szturmowa, komp. łączności, sztab. komp. kulomiotów i obsługa taborów. Wrócili potem wszyscy do swych kwater, w pewien czas później szkoła podof., która z muzyką odprowadziła sztandar na dawne miejsce⁴⁸.

Kapitan Stefan Konieczny w *Zarysie historii wojennej 67-go Pułku Piechoty Wielkopolskiej* wspominał J. Padlewskiego jako zasłużonego dla tegoż pułku. We wrześniu 1919 r. pułk, już w ramach 3. Dywizji Wielkopolskiej, przesunięty został na południowy odcinek frontu wielkopolskiego, nad granicę ze Śląskiem. Jak już wspomniano, J. Padlewski brał udział m.in. w zajmowaniu Leszna, Rawicza oraz części terenu Dolnego Śląska. W okresie tym nastąpiło zjednoczenie Armii Wielkopolskiej z Wojskiem Polskim, wskutek czego 9. PSW przemianowany został na 67. Pułk Piechoty (67. PP) oraz przyporządkowany do 17. Wielkopolskiej Dywizji Piechoty (17. WDP). Dnia 2 lutego 1920 r. 67. PP został skierowany na front litewsko-białoruski pod linię Kurzeniec–Wilejka⁴⁹, pozostając w obwodzie naczelnego dowództwa. Po porażce armii bolszewickiej pod Kijowem, próbowała ona zaskoczyć Wojsko Polskie gwałtowną ofensywą na froncie północnym, wówczas 67. PP został przetransportowany na linię Głębokki–Lipsk–Litowce, oraz oddany do dyspozycji 1. Armii. Wtedy poszczególne bataliony 67. PP stoczyły wiele walk m.in. pod Lipskiem (1. batalion dowodzony przez kpt. Felicjana Maryńskiego⁵⁰), Litowcami, Czerkasami i Dziadkami (2. batalion dowodzony przez kpt. Jana Kleina) czy pod Czeczukami (3. batalion). Dowodzony przez J. Padlewskiego 67. PP wziął udział w walkach powstrzymujących ofensywę sowiecką na Mołodeczno, następnie uczestniczył w potyczkach pod Wytreskami, Denisowem i Zadubionymi. Dalsze natarcia 67. PP na linię Repichy–Zaborce (Parafjanowo) przyczyniły się do wyrzucenia wroga z okolic Dokszye⁵¹. Z uwagi na osiągnięcia w dowodzeniu 67. PP z dniem 24 maja 1920 r., pomimo dysponowania przez 17. DP starszymi rangą oficerami sztabowymi, powierzono J. Padlewskiemu dowodzenie XXXIII Brygady Piechoty (33. BP). Dowództwo przejął od płk. Władysława Sczanieckiego, dowódcy 17. Brygady Artylerii⁵². W tym okresie na froncie południowo-wschodnim toczyły się zacięte walki z konnicą Siemiona Budionnego, równolegle nastąpiła generalna ofensywa na całym froncie północno-wschodnim. Napór sił bolszewickich spowodował wycofanie się 17. DP, wówczas to doszło do zaciętych walk, m.in. o dworzec Podświlje

48 „Ku Chwale Ojczyzny” 13 XII 1919, nr 40, s. 522.

49 Frontem litewsko-białoruskim dowodził gen. por. Stanisław Szeptycki.

50 Kpt. F. Maryński ciężko ranny w obydwie nogi, leżąc na ziemi wciąż funkcjonował do ataku, nie pozwalając wynieść się z placu boju, nie chcąc wpaść żywcem w ręce sowieckie, ostatnią kulą odbiera sobie życie. Cyt. za: S. Konieczny, *Zarys historii wojennej 67-go Pułku Piechoty Wielkopolskiej*, Warszawa 1929, s. 12.

51 Ibidem, s. 11–14.

52 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816.

oraz pod Kowalami⁵³. Za postawę w powyższych starciach gen. bryg. Stanisław Taczak⁵⁴ (w okresie walk dowódca XXXIV Brygady Piechoty) wystąpił 15 października 1924 r. o odznaczenie ppłk J. Padlewskiego Krzyżem *Virtuti Militari*, uzasadniając to następująco:

Dnia 5 lipca 1920 r. po przełamaniu frontu 11. dywizji piech. przez bolszewików w rejonie Świla–Za Świla została 17. dyw. piech. zaangażowaną do przeciwnatarcia. Przeciwnatarcie wykonano z pełnym powodzeniem, lecz z powodu przełamania frontu lewoskrzydłowej dywizji została 17. dyw. piech. zupełnie okrążoną. D-ca 33. bryg. piech. ppułk Padlewski zabrał 33. brygadę piechoty z rejonu Kowale, przejeżdżając tylko z adiutantem przez obsadzone przez bolszewików rejon i osobiście przeprowadził odwrót przez obsadzone miejscowości na Porpliszczce; do 33. bryg. przyłącza się również 34. brygada piechoty. Kolumna pomimo nieustannych walk wyszła bez strat z okrążenia dzięki umiejętnemu dowodzeniu oddziałów czołowych przez ppułk. Padlewskiego. Gdzie powstało chwilowe zamieszanie przez natarcia bolszewickie, tam dowodził osobiście ppułk Padlewski, wprowadzając swoją nieustanną odwagę ład w kolumnie i dyscyplinę marszową. Na przykład przy przemarszu przez miejscowość Kowale, powstało chwilowe zamieszanie przez celny ogień nieprzyjacielskiej artylerji. Ppułk Padlewski osobiście nie zważając na padające w to miejsce pociski artylerji stał konno, wydając rozkazy tak długo, aż cała kolumna w porządku minęła zagrożone skrzyżowanie się dróg. Przez cały ciąg tego trudnego położenia objeżdżał oddziały i zachęcał żołnierzy do wytrwania⁵⁵.

Walki 33. BP opisywał również w swoich wspomnieniach późniejszy adiutant 67. PP por. Tadeusz Pietrykowski⁵⁶:

Nasz dowódca brygady, podpułkownik Padlewski, kazał ściągnąć pułki na jedno miejsce, stworzyć obóz warowny, bo doszły nas głuche wieści, że bolszewicy znajdują się już na naszych tyłach, że tabory rozbite, że wszelka łączność z sąsiednimi dywizjami przerwana. Żołnierz nie zdaje sobie jeszcze sprawy z położenia; odpoczywa swobodnie. Oficerowie naszej brygady zebraли się na wzgórzu – był to stary cmentarz obrosły świerkami, jak to na Białorusi często się spotyka – i zajęli miejsca na starych grobach kamieniami pokrytych i radzą, co dalej czynić należy. Innej rady niema, trzeba się przedzierać przez bolszewików. Przystępujemy więc do wykonania tego planu. Rusza cała 33. brygada z taborem, artylerja i piechota, zdecydowana z bronią w rękę torować sobie drogę przez wojska nieprzyjaciela. Istotnie bolszewicy znajdowali się na naszych tyłach. Napotykaemy wnet nieprzyjaciela. Rozpoczyna się walka na czele naszej kilometrowej kolumny. Brygadjer,

53 S. Konieczny, *op.cit.*, s. 14–15.

54 Stanisław Taczak (1874–1960) gen. bryg. WP, jeniec oflagów Prenzlau, Colditz, Johannisbrunn, Murnau.

55 WBH, CAW, KAPiO, sygn. VM 97-9726.

56 Tadeusz Pietrykowski (1895–1940) por. WP, sędzia, prezes Sądu Okręgowego w Katowicach, jeniec obozu NKWD w Starobielsku, zamordowany w Bykowni k. Kijowa.

a były nasz dowódca pułku, ppułk. Padlewski, wydaje rozkaz dwom baterjom naszej artylerji (17. pal) ustawienia dział przy szosie i ostrzeliwania bolszewików z prawej flanki nas atakujących. Było to pod Kowalami; dopóki żyć będę, nie zapomnę tej walki, a przede wszystkim brawury naszej wielkopolskiej artylerji. Z szaloną wprost szybkością ustawiono armaty i zaczęto bez przerwy sypać pociskami w kolumny bolszewickie, oddalone od nas już tylko o 300 m. Bolszewicy byli zupełnie pewnie siebie. Szli na nas zuchwale i lekkomyślnie, w nadziei, że bez walki nas wszystkich zabiorą do niewoli. Ich dowódcy kompanijni jechali konno na czele swej kolumny kompanijnej, jakby na placu ćwiczeń. Nasi artylerzyści dali im odpawę! Obie baterje celowały dobrze, mając cel przed sobą. Pociski padały wprost w nadchodzące kolumny bolszewickie. Po każdym wystrzale widzieliśmy, jak znikwały szyki defiladowe, jak malały kolumny. Części ciała ludzkiego, szczątki ekwipunku bolszewickiego latały w powietrzu. Oszołamiający huk i trzask panował wokoło. Kilkanaście kroków od artylerji, broniącej nas tak dzielnie, ciągnęła się żółtym krokiem nasza kilometrowa kolumna, torując sobie drogę przez płoty, łąny złocistych zbóż, a omijając zagrożoną wieś. Ogień huraganowy spada na głowy bolszewickie, a my pod osłoną artylerji docieramy do bezpiecznego lasu. Raz po raz granat lub szrapnel artylerji bolszewickiej, która zdala słabo zaczęła odpowiadać, wpada do lasu, uderza w naszą kolumnę, zabija konie, ludzi, rozbija tabory, armaty. Straszny to był dzień, lecz szczęście jeszcze nas nie opuściło. Przedarliśmy się przez wroga⁵⁷.

Z uwagi na spór z dowódcą 17. DP płk. Ignacym Pickiem, Padlewski wnosił o odwołanie go z funkcji dowódcy 33. BP (po raz pierwszy już ok. 26 maja 1920 r.), co nastąpiło dopiero 10 lipca 1920 r. (rozkaz dowództwa 17. DP nr 4530/adj). Należy podkreślić, że w dywizji służyli oficerowie wyżsi rangą, pomimo monitów ppułk. Padlewskiego o odwołanie, dowództwo powierzono oraz pozostawiono mu do wspomnianej wyżej daty. Wówczas płk Pick oddał pod Sąd Polowy 17. DP ppułk. Padlewskiego oraz ppułk. Floriana Marciszewicza (dowódca 67. PP) za „niewykonanie rozkazu z znamionami tchórzostwa”, przekazując dowództwo 33. BP płk. Stanisławowi Thielowi (dotychczasowemu dowódcy 69. Pułku Piechoty), natomiast 67. PP powierzono kpt. Janowi Kleinowi. W konsekwencji Padlewski wniósł do Naczelnego Dowództwa o wdrożenie śledztwa oraz z uwagi na zły stan zdrowia udał się do Szpitala Polowego nr 708. W późniejszym zażaleniu na płk. Picka za niesłuszne oddanie go pod Sąd Polowy, przez co na okres czterech miesięcy pozostawał bezczynny, m.in. następujące fakty wspominał jako przyczynę konfliktu:

[...] o godz. 8-mej zostaję zawezwany do telefonu przez pułk. Picka i przywitany „ja Pana każę rozstrzelać, jeśli się jeden żołnierz z Pana Brygady cofnie”. Nie poczuwając się do jakiegokolwiek zaniedbania z mej strony i przez długoletnią służbę i udział w wojnie światowej czułem się zawsze odpowiednim na każdym zajmowanym stanowisku, wobec

57 T. Pietrykowski, *Odwrot... garść wspomnień i obrazków wojennych z czasu walk bolszewickich 1920 r. na podstawie pamiętnika adiutanta 67 p.p. (9 Pułku Strzelców Wielkopolskich)*, Poznań 1926, s. 11–12.

czego odłożyłem słuchawkę i napisałem raport sytuacyjny, prosząc równocześnie o zwolnienie mnie ze stanowiska D-cy Brygady. Na ten meldunek otrzymałem od pułk. Picka telefoniczną odpowiedź: „gratuluje Panu *virtuti-militari*” – Pan ująwszy inicjatywę w swoje ręce zapobiegłeś dotychczasowemu katastrofalnemu cofaniu się. Równocześnie proszę dalej się nie posuwać z Brygadą, gdyż 34. Brygada nie może nadążyć⁵⁸.

Należy w tym miejscu przytoczyć również ocenę kpt. Kleina⁵⁹, jaką wystawił swojemu byłemu przełożonemu:

Niejednokrotnie podczas walk odwrotowych 1920 r. pułkownik Padlewski dzięki swej nadzwyczajnej osobistej odwadze i energii podtrzymywał ducha żołnierzy 33 bryg. piech., czym umożliwiał wykonanie zadań nakładanych przez D-two 17 Dyw.P. na 33 brygadę⁶⁰.

W dniu 20 maja dla uczczenia stoczonych w okresie dowodzenia pułkiem przez Padlewskiego walk z 1920 r., tj. pod Lipskiem, Litowcami, Dziadkami i Czeczukami 67. Pułk Piechoty obchodził swoje doroczne święto pułkowe. Juliusz Skorupka Padlewski dekretem z dnia 16 lipca 1920 r. został zatwierdzony w stopniu majora, w grupie oficerów z byłej armii austro-węgierskiej, jednocześnie kolejnym rozkazem nadano mu stopień tytularnego podpułkownika⁶¹. Z dniem 18 sierpnia 1920 r. objął ponownie dowodzenie 67. PP, niestety 20 sierpnia 1920 r. znowu trafił do szpitala z uwagi na „zakażenie krwi”. Następnie na podstawie pisma V Oddziału Sztabu Generalnego z 21 września 1920 r., podpisanego przez gen. Tadeusza Rozwadowskiego, został odesłany do dowództwa 5. Armii (w jej skład wchodziła również 17. DP) celem objęcia dowództwa nad 67. PP. Jednak z uwagi na decyzję dowództwa 17. DP funkcji tej nie objął, oczekując na rozstrzygnięcie prowadzonego postępowania. Należy nadmienić, że zgodnie z zarządzeniem z 23 sierpnia 1920 r. Sądu Polowego 17. DP o wszczęciu tymczasowego dochodzenia, ppłk Padlewski odpowiadał z wolnej stopy oraz pełnił nadal obowiązki dowódcy 67. PP. Od 28 września 1920 r. przebywał w Sztabie 33. BP, do którego przeniesiono na podstawie decyzji płk. Thiela. Następnie 28 października 1920 r. został przydzielony do Dowództwa 3. Armii⁶², a z dniem 1 października 1920 r. do rezerwy oficerów sztabowych Dowództwa Okręgu Korpusu w Poznaniu. Zamieszkiwał wówczas wraz z rodziną w Gnieźnie przy ul. Wrzesińskiej 9. Oczekiwane rozstrzygnięcie prowadzonej sprawy przeciwko ppłk. J. Padlewskiemu, jak sam pisał „mam wrażenie, że to jest osobista sprawa pomiędzy ppłk. PICKIEM a mną”, nastąpiło dopiero wyrokiem z 11 czerwca

58 WBH, CAW, sygn. Ap 1816.

59 Jan Klein (1892–1940) ppłk piechoty WP, jeniec obozu NKWD w Kozielsku, zamordowany w Katyniu.

60 Z. Kościański, *op.cit.*, s. 151.

61 „Dziennik Personalny Ministerstwo Spraw Wojskowych” (dalej: „Dz. Personalny MSWoj.”) 1920, nr 27, s. 592, 613.

62 *Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r.*, Warszawa 1921, s. 192.

1921 r. Sąd Wojskowy Okręgu Generalnego w Poznaniu uwolnił ppłk. Padlewskiego w całości od oskarżenia uzasadniając, że:

[...] wdrożenie dochodzenia sądowego przeciwko oskarżonemu na podstawie takich zarzutów jak tchórzostwo, podkopywanie ducha u podwładnych, fałszywe raporty, których w toku dochodzeń sądowych nie można było nie tylko udowodnić, ale nawet podtrzymać, było jeżeli już nie wprost karygodnym to w każdym razie sprzeciwiającym się wytycznym zasadom wypowiedzianym w przepisach dyscyplinarnych, bo nie było to postępowanie przełożonego wobec oskarżonego ani przyjazne i życzliwe, ani energiczne i stanowcze w razie rzeczywistego stwierdzenia czynu karygodnego [...].⁶³

Dnia 16 listopada 1921 r. wyznaczono ppłk. J. Padlewskiego na stanowisko komendanta nowo powstałej Powiatowej Komendy Uzupelnień w Nowym Targu⁶⁴ (PKU Nowy Targ), pozostawiając nadal na ewidencji 67. PP (Rozp. M. Spr. Wojsk. Oddz. V L.dz. 80072/V z dnia 24 XI 1921 r.)⁶⁵. Na wycofanie ze służby liniowej tak doświadczonego oficera wpływ mogło mieć wspomniane wyżej postępowanie oraz proces demobilizacji związany z rozpoczęciem funkcjonowania pokojowej organizacji wojska. Podpułkownik J. Padlewski miał bardzo dobrą opinię zarówno u podwładnych, jak i przełożonych, czego przejawem są wspomniane już wyżej oceny, jak również kolejna gen. Stanisława Taczaka z 5 stycznia 1922 r.: „oficer o wysokim poczuciu honoru. W boju mężny i odważny, wywierający dobry wpływ na podwładnych, tak oficerów jak i szeregowych”⁶⁶.

W okresie od października 1920 do 15 marca 1921 r. zwolniono z Wojska Polskiego 2637 oficerów oraz 487 594 szeregowców, co stanowiło ponad 50% stanu wyjściowego. Następne zwolnienia od 15 marca do 15 maja 1921 r. objęły kolejnych 957 oficerów⁶⁷. Ponadto Wojsko Polskie wymagało przemodelowania oraz wzmocnienia pozostałych służb. Podpułkownik J. Padlewski 26 stycznia 1922 r. został przeniesiony do rezerwy (ujęty w drugiej liście oficerów rezerwowych WP)⁶⁸, w wyniku wspomnianej wyżej demobilizacji, z terminem do dnia 1 czerwca 1922 r. Niemniej jednak rozkazem z dnia 18 marca 1922 r. powyższe przeniesienie zostało odroczone i decyzję tę podtrzymano w rozkazie z 10 maja 1922 r. mówiącym o pozostawieniu podpułkownika w czynnej służbie do definitywnego rozpatrzenia, co z kolei nastąpiło

63 WBH, CAW, sygn. Ap 1816.

64 Powiatowa Komenda Uzupelnień Nowy Targ powstała pierwotnie w dniu 27 grudnia 1918 r., po czym 21 stycznia 1919 r. została przemianowana na Powiatową Komendę Uzupelnień Nowy Sącz, następnie, najprawdopodobniej z dniem 16 listopada 1921 r., ponownie utworzono PKU Nowy Targ, składającą się wówczas z powiatów nowotarskiego, limanowskiego oraz myślenickiego.

65 „Rocznik Oficerski” 1923, s. 1473; „Rocznik Oficerski” 1924, s. 1342; „Rocznik Oficerski” 1928, s. 115; WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816.

66 J. Kaliński, *Pro Memoria*, „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1995, nr 3/4, s. 365.

67 L. Wyszczelski, *Wojsko II Rzeczypospolitej. Armia ułanów, szarej piechoty i serca w plecaku*, Warszawa 2014, s. 105–107.

68 „Dz. Personalny MSWoj.” 1922, nr 1, dod.

na podstawie rozporządzenia z 23 czerwca 1922 r. W ten sposób pozostał w służbie czynnej na stanowisku komendanta PKU Nowy Targ, gdzie jako najstarszy rangą pełnił również funkcję Komendanta Garnizonu Nowy Targ⁶⁹. Pismem z dnia 17 lipca 1922 r., popartym przez szefa poborowego Dowództwa Okręgu Korpusu Nr V (DOK V) ppłk. Tadeusza Wiśniewskiego oraz dowódcę DOK V gen. dyw. Aleksandra Osińskiego, zwrócił się do Ministerstwa Spraw Wojskowych z prośbą o przyspieszenie dodatkowej weryfikacji lat służby (nie uwzględniono służby w Polskiej Sile Zbrojnej oraz pobytu na froncie polskim w charakterze dowódcy pułku w całym roku 1919 do września 1920) oraz umieszczenie na liście oficerów zawodowych w odpowiedniej randze i starszeństwie⁷⁰. W Nowym Targu ppłk J. Padlewski zaangażowany był m.in. w tworzenie obwodowego Związku Strzeleckiego, początkowo jako członek zarządu⁷¹, a od 28 stycznia 1923 r. jako prezes⁷². Z dniem 1 listopada 1923 r. mjr (tytułarny ppłk) Juliusz Zygmunt Skorupka Padlewski został przemianowany na oficera zawodowego w stopniu podpułkownika (lokata nr 141.5), z datą starszeństwa na dzień 1 czerwca 1919 r.⁷³. Dowodzona przez ppłk. Padlewskiego PKU Nowy Targ wzięła udział w zbiorce funduszy na łódź podwodną, o czym wspominała „Polska Zbrojna” z dnia 25 listopada 1926 r.:

Korpus oficerski PKU Nowy Targ opodatkował się w wys. 1 proc. ogólnych poborów miesięcznych na budowę łodzi podwodnej im. Marszałka Piłsudskiego na pół roku t.j. od 1.11.1926 do 30.04.1927 r.

Komendant PKU Nowy Targ
(-) Padlewski, ppłk

Nowy Targ, d. 20.11.26.⁷⁴

Z dniem 1 lipca 1927 r. J. Padlewski został przeniesiony w przynależności ewidencyjnej do kadry oficerskiej korpusu piechoty przy Departamencie I Piechoty Ministerstwa Spraw Wojskowych, a 22 lipca 1927 r. mianowano go komendantem nowo powstałej Powiatowej Komendy Uzupełnień w Dębicy (PKU Dębica)⁷⁵. W dniu 2 października 1928 r. ppłk J. Padlewski został przeniesiony ewidencyjnie do PKU Dębica, pozostając w Centralnej Kadrze Oficerów Piechoty (P.S. 325-80). Na podstawie orzeczenia lekarskiego z 26 października 1928 r. uznano go za zupełnie i trwale niezdolnego do zawodowej służby wojskowej (z ogólnej utraty zdolności

69 Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, teczka 701/4/2, Komisja Likwidacyjna Generała Lucjana Żeligowskiego, Powołanie Komisji Likwidacyjnej – rozkazy i zarządzenia. Sprawozdania z działalności między 10. a 20. maja oficerów (indywidualne).

70 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816.

71 „Polska Zbrojna” 3 VIII 1922, nr 208, s. 4.

72 „Polska Zbrojna” 4 II 1923, nr 34, s. 5.

73 „Dz. Personalny MSWoj.” 1923, nr 72, s. 758.

74 „Polska Zbrojna” 25 XI 1926, nr 6, s. 3.

75 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816; „Rocznik Oficerski” 1928, s. 115.

zarobkowej wynoszącej 75,5%, służba wojskowa spowodowała 40%). Wskutek czego z dniem 31 grudnia 1928 r. został przeniesiony w stan spoczynku (B.P.L. 29302-III – Piech. L. 27624-28)⁷⁶. Pełniącym obowiązki komendanta PKU Dębica został dotychczasowy zastępca mjr Walerian Orłowski, którego w 1932 r. zatwierdzono na tym stanowisku⁷⁷.

Pierwsze dowództwo Powiatowej Komendy Uzupelnień Dębica, od lewej mjr Walerian Hildegard Orłowski, ppłk Juliusz Zygmunt Skorupka Padlewski, kpt. Leon Cepurski, osoby cywilne nieznane, ok. 1927 r. Źródło: Zbiory rodzinne Orłowskich

Należy podkreślić, że ppłk Juliusz Skorupka Padlewski wielokrotnie powoływany był na stanowiska związane z tworzeniem jednostek od podstaw. Organizował struktury zarówno w służbie liniowej (9. PSW następnie przeformowany na 67. PP), jak i w służbie poborowej (komendy uzupełnień w Nowym Targu oraz Dębicy). Świadczyć to może o zaufaniu, jakim go darzono oraz zdolnościach organizacyjnych podpułkownika. Praca organizacyjna była wówczas bardzo trudna, m.in. z powodu niedoborów materialnych, a co za tym idzie również kadrowych (problem dotyczył zarówno samych komend, jak i urzędów cywilnych). Pomimo wielkich zasług J.Z. Padlewski posiadał skromny zasób otrzymanych odznaczeń polskich, z nieznanymi przyczyn nie został odznaczony zarówno wyżej wspomnianymi Krzyżem Virtuti Militari, o który wystąpił gen. Stanisław Taczak oraz odznaczeniem, o które wystąpił osobiście w 1932 r. do Komitetu Krzyża i Medalu Niepodległości (odmowa

⁷⁶ Wojskowe Biuro Historyczne, poz. 1023; „Dz. Personalny MSWoj.” 1928, nr 14, s. 384.

⁷⁷ Walerian Orłowski (1893–1940) mjr piechoty WP, jeńiec obozu NKWD w Kozielsku, zamordowany w Katyniu.

na posiedzeniu Komisji z 2 marca 1936 r.)⁷⁸. Jedynym odznaczeniem, które otrzymał za czyny bojowe w Wojsku Polskim był Krzyż Walecznych 42787, nadany w 1922 r.⁷⁹. Ponadto uzyskał odznaki pamiątkowe Wojsk Wielkopolskich i Frontu Litewsko-Białoruskiego oraz pochwałę rozkazem dziennym 17. Dywizji Piechoty za energiczne przeprowadzenie działalności bojowych jako dowódca 33. Brygady Piechoty⁸⁰.

Po przejściu na emeryturę podpułkownik zamieszkał wraz z żoną Teresą z domu Ramsaner oraz dwiema córkami Julią (właściwie Julia Maria Ewa Aleksandra) oraz Teresą (właściwie Teresa Maria Władysława Halina) w Wieliczce przy ul. Siemiradzkiego 6. Został przewidziany do użycia w czasie wojny na ewidencji PKU Kraków-Miasto, z przydziałem do Oficerskiej Kadry Okręgowej Nr V⁸¹. Co ciekawe, o ppłk. Padlewskim nie zapomniano w Brzeżanach, jego nazwisko pojawiło się w publikacji wydanej w 1938 r. przez Stanisława Wiszniewskiego⁸² *Brzeżańczycy przy odbudowie Państwa Polskiego od 1831 do 1920 r.* (aczkolwiek autor najprawdopodobniej pomylił imiona, opierając się na informacjach uzyskanych od płk. Barzykowskiego). Podpułkownik J. Padlewski został opisany jako syn pułkownika i długoletniego komendanta austriackiej komendy uzupełnień i właściciela realności w Brzeżanach, który urodził się w Brzeżanach, gdzie uczęszczał również do gimnazjum. W roku 1915, jako kapitan austriacki, w ofensywie przeciw Rosjanom miał odbić Brzeżany. W roku 1917, gdy Legiony wkroczyły do Warszawy, przeszedł do armii polskiej⁸³.

Po wybuchu II wojny światowej, jesienią 1939 r., podpułkownika został najprawdopodobniej zmobilizowany i uczestniczył w kampanii wrześniowej⁸⁴. W nieznanych okolicznościach, po inwazji sowieckiej 17 października 1939 r., dostał się do niewoli (numer jeniecki 1198), po czym 28 października 1939 r. trafił do obozu przejściowego w Kozielszczyźnie w obwodzie połtawskim. Dnia 2 listopada 1939 r. został przewieziony do obozu specjalnego Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych (Narodny Komissariat Wnutriennich Dieł – NKWD) w Kozielsku, do którego trafił dwa dni później (złożył podpis na rysunku pn. Obóz oficerów Wojska Polskiego w Kozielsku, Wielkanoc 1940⁸⁵).

78 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Odrzuc. 2.03.1936.

79 „Dz. Personalny MSWoj” 1922, nr 1, s. 73.

80 WBH, CAW, KAPiO, sygn. Ap 1816.

81 „Rocznik Oficerski Rezerwy” 1934, s. 939; J. Tucholski, *Mord w Katyniu. Kozielsk, Ostaszków, Starobielsk lista ofiar*, Warszawa 1991, s. 185.

82 Stanisław Wiszniewski (1866–1947) poseł na Sejm II RP, burmistrz Brzeżan, członek Związku Walki Czynnej, delegat Departamentu Wojskowego dla powiatu brzeżańskiego.

83 S. Wiszniewski, *Brzeżańczycy przy odbudowie Państwa Polskiego od 1831 do 1920 r.*, Lwów 1938, s. 308.

84 Z. Kościański, *Skorupka-Padlewski Juliusz Zygmunt – Powstanie Wielkopolskie 1918–1919 – wybór biogramów*, <https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/157926133936866,SKORUPKA-PADLEWSKI-Juliusz-Zygmunt.html> [dostęp: 4 VI 2019 r.].

85 Убиты в Катynie. Книга памяти польских военнопленных – узников Козельского лагеря НКВД, расстрелянных по решению Политбюро ЦК ВКП(б) от 5 марта 1940 года http://old.memo.ru/uploads/files/killed_in_katyn.pdf [dostęp: 29 VI 2019 r.].

Epitafium ppor. Juliusza Zygmunta Skorupki Padlewskiego znajdujące się na Polskim Cmentarzu Wojennym w Katyniu
Źródło: Piotr Juliusz Wiśniewski

W obozach specjalnych w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie na dzień 29 grudnia 1939 r. osadzonych było łącznie 15 131 osób, z czego 56,2% stanowili oficerowie, w tym 44,9% służby czynnej, 55,0% rezerwy (w tym 21 profesorów, docentów i wykładowców szkół wyższych, ponad 400 lekarzy, wielu prawników, inżynierów, nauczycieli oraz przedstawicieli innych wolnych zawodów) oraz ok. 650 oficerów w stanie spoczynku⁸⁶. Liczba osadzonych w kozielskim obozie wahała się od 4,5 tys. do 5,0 tys. osób. Wśród nich znaleźli się: czterej generałowie oraz jeden kontradmirał (gen. dyw. Henryk Minkiewicz, gen. bryg. Bronisław Bohaterewicz, kontradm. Ksawery Czernicki, gen. bryg. Jerzy Wołkowicki oraz gen. bryg. Mieczysław Smorawiński), ok. 100 pułkowników i podpułkowników, 300 majorów, tysięcy kapitanów i rotmistrzów, 2,5 tys. poruczników i podporuczników oraz ok. 500 podchorążych⁸⁷. Kozielski obóz składał się z dwóch oddzielnych części, tj. obozu głównego (kompleksu gmachów poklasztornych zaadaptowanych przez władze sowieckie na Dom Wypoczynkowy im. Gorkiego) oraz skitu (pustelni zaadaptowanej na dom dla matek i dzieci), otoczonych murem o wysokości ok. 3,5 metra. Kontakt pomiędzy poszczególnymi częściami był znacznie ograniczony. W obozie głównym

⁸⁶ *Orzeczenie komisji ekspertów (2 sierpnia 1993) Borys Topornin, Aleksandr Jakowlew, Inessa Jazborowska, Walentina Parasadanowa, Jurij Zoria, Lew Bielajwe. W: Rosja a Katyń*, [red. prow. A. Dzienkiewicz], wyd. 2 uzup. i popr., Warszawa 2010, s. 63.

⁸⁷ *Katyń zbrodnia nieukarana*, red. K. Komorowski, Warszawa 2009, s. 29, 32.

znajdowały się 22 budynki (bloki nr 7 oraz nr 22 przeznaczone były dla generałów oraz pułkowników), w którym umieszczono jeńców z terenów zaboru niemieckiego. Jeńcy rozlokowani byli według rang oraz z podziałem na oficerów sztabowych i oficerów młodszych⁸⁸. W obozie panowały trudne warunki bytowe, wyżywienie było bardzo złe (aczkolwiek warunki uległy polepszeniu w porównaniu do sytuacji w obozach rozdzielczych, szczególnie w części przeznaczonej dla jeńców wywodzących się z terenów sowieckiej okupacji). Do prac przy budowie baraków, kopaniu torfu, rozładowaniu pociągów, kopaniu studni, oczyszczaniu dróg oraz obsłudze latryn i kuchni wykorzystywano oficerów młodszych, aczkolwiek pojawiają się relacje, że dotyczyło to również majorów⁸⁹. W skicie umieszczono jeńców z obszarów okupacji sowieckiej w kilku mniejszych budynkach⁹⁰. Od kwietnia do maja 1940 r. miała miejsce likwidacja obozu w Kozielsku, pierwszy transport nastąpił 3 kwietnia 1940 r. Podczas likwidacji przeprowadzono łącznie 21 wywózek, poszczególne transporty liczyły od 100 do 400 osób. W konsekwencji po przeniesieniu pozostałych jeńców z części skitu do obozu głównego, obóz w skicie został zlikwidowany (ok. 6 kwietnia 1940 r.). Stacją docelową części transportów była miejscowość Gniezdowo w okolicach Smoleńska, skąd przewożono ofiary w samochodach ciężarowych do uroczyska Kozie Góry (Kosogory) znajdującego się na trasie do Katynia, gdzie dokonywano egzekucji. Rozstrzeliwania odbywały się również w więzieniu wewnętrznym NKWD w Smoleńsku. Transporty jeńców z dnia 26 kwietnia 1940 oraz 11 maja 1940 r. zostały skierowane do Pawliszczewa Boru. Podpułkownik J. Padlewski znalazł się pod pozycją nr 105 (na liście podano błędny rok urodzenia, tj. 1882) listy wywozowej jeńców wojennych nr 052/4 z 27 kwietnia 1940 r. (m.in. wraz z naczelnym kapelanem greckokatolickim Wojska Polskiego Mikołajem Ilków oraz burmistrzem miasta Sarny Zygmuntem Mączewskim). Najprawdopodobniej 28 kwietnia 1940 r. został przekazany do dyspozycji NKWD w Smoleńsku, po czym 29 lub 30 kwietnia 1940 r. rozstrzelany⁹¹. Jego szczątki nie zostały rozpoznane podczas przeprowadzonej wiosną 1943 r. ekshumacji⁹². Nazwisko podpułkownika, jeńca obozu w Kozielsku, zostało wymienione pod pozycją nr 4845 na liście zaginionych w ZSRS jeńców wojennych 1939 r., opracowanej w grudniu 1943 r. w Teheranie

88 W okresie II RP w skład korpusu oficerów sztabowych wchodził oficerowie w randze majora, podpułkownika oraz pułkownika, natomiast oficerów młodszych – podporucznika, porucznika oraz kapitana.

89 J. Platajs, *Zbrodnia katyńska. Zeznania świadków przed polskimi sądami wojskowymi (1943–1946)*, Gdańsk 2016, s. 196.

90 Ibidem, s. 149.

91 Убиты в Катynie. Книга памяти польских военнопленных – узников Козельского лагеря НКВД, расстрелянных по решению Политбюро ЦК ВКП(б) от 5 марта 1940 года, http://old.memo.ru/uploads/files/killed_in_katyn.pdf [dostęp: 29 VI 2019 r.].

92 A.L. Szcześniak, *Katyn: lista ofiar i zaginionych jeńców obozów Kozielsk, Ostaszków, Starobielsk*, [wyd. 2], Warszawa 1989, s. 237.

przez Ambasadę Rzeczypospolitej (w likwidacji)⁹³. Z obozu w Kozielsku ocalało ok. 205 oficerów, m.in. ppłk Włodzimierz Missiurow, który wymienił ppłk. J. Padlewskiego wśród osadzonych w obozie w Kozielsku (przesłuchanie z 8 maja 1943 r. w Edynburgu dokonane przez I Sąd Polowy 1. Dywizji Grenadierów, powołany przez Naczelnego Wodza Polskich Sił Zbrojnych)⁹⁴. Minister Obrony Narodowej decyzją z dnia 5 października 2007 r. mianował pośmiertnie Juliusza Zygmunta Skorupkę Padlewskiego na stopień pułkownika Wojska Polskiego.

Lieutenant Colonel Juliusz Zygmunt Skorupka Padlewski (1884–1940) – the fate of an officer from Sarajevo to Katyn (Summary)

Article devoted to Juliusz Zygmunt Skorupka Padlewski born on 2.03.1884 in Brzeżany, son of the Colonel of the Austro-Hungarian Army Juliusz Ludwik Ferdinand Skorupka Padlewski. He graduated from the Cadet School in Lwów (Lviv), and then he started serving in the Austro-Hungarian army, where he served as a captain. In 1918 he joined the Polish Army, serving as commander of the 67th Infantry Regiment (first the 9th Regiment of Wielkopolska Riflemen), 33rd Infantry Brigade and the commander of the District Replenishment Command in Nowy Targ and Dębica. In the Polish army he used the rank of lieutenant colonel, posthumously promoted to the rank of colonel. A prisoner of the NKVD camp in Kozielsk, he died in 1940 in Katyn. He was awarded among others the Cross of Valour.

Oberstleutnant Juliusz Zygmunt Skorupka Padlewski (1884–1940) – das Schicksal eines Offiziers von Sarajevo bis Katyn (Zusammenfassung)

Dieser Artikel ist Juliusz Zygmunt Skorupka Padlewski, geboren am 2.03.1884 in Brzeżany (Bereschany), Sohn des Oberst der österreichisch-ungarischen Armee Juliusz Ludwik Ferdinand Skorupka Padlewski, gewidmet. Er absolvierte die Kadettenschule in Lwów (Lemberg), dann begann er seinen Dienst in der österreichisch-ungarischen Armee, wo er als Hauptmann diente. 1918 trat er in die polnische Armee ein und diente u. a. als Kommandeur des 67. Infanterieregiments (zuerst des 9. Wielkopolska Schützen-Regiments), der 33. Infanteriebrigade und als

93 Lista zaginionych w ZSRS jeńców wojennych 1939 r. – obozów Kozielska, Starobielska i Ostaszkowa, <http://www.dlibra.karta.org.pl/dlibra/doccontent?id=29580> [dostęp: 10 VII 2019 r.].

94 J. Platajs, *op.cit.*, s. 102.

Kommandeur des Ergänzungs-Bezirks-Commandos in Nowy Targ (Neumarkt) und Dębica (Demitza). In der polnischen Armee verwendete er den Rang eines Oberstleutnants, der posthum in den Rang eines Oberst befördert wurde. Er war Gefangener des NKWD-Lagers in Kozielsk und ermordet 1940 in Katyn. Er wurde unter anderem mit dem Tapferkeitskreuz ausgezeichnet.